ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—981—ՇԱԲԱԹ—13—ՅՈՒՆԻՍ—1870

ՊԱՅՄԱՆ

Տարեկան դին Կ. Պոլսոյ համար 150 դր.
» Գաւառաց » 160 »
» Օտար երկիրներու » 180 »
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 75 »
» Գաւառաց » 80 »
Իւրաքանչիւր թերթի դին 60 փր.
Յանուցման առջև մէկ անգամի համար 2 ղուրուշ, երկու անգամի համար 60 փարայ, աւելի անգամներու համար 40 փարայ։

ԱԼԱՐԵՄ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆ

Դուրս գացած լրագրաց ճանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն խմբագիրը—Տնօրէնին ձիրքի ուղղուի, Կ. Պոլիս, Զինիլի խան, Մասխի գրասենեակը։

Ձամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 13 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բրուսիոյ եւ Իտալիոյ կառավարութիւններն 1866 ի դաշնակցութեան վրայ հիմնեալ բարեկամութիւնները կամ մանաւանդ աշխարհագրական կապով մ'ալ սերմելու համար Զուիցերիոյ կողմէն Ալպեան լեռը ծակելու եւ Գերմանիոյ երկիրն երկաթուղիով Իտալիոյ կցելու խորհուրդ ըրած, եւ գաշնադրութիւն մը կնքելու վրայ են։

Այս ձեռնարկութիւնը Գաղղիոյ եւ Զուիցերիոյ մէջ կասկածներ պատճառեց, մանաւանդ անոր համար որ չենուելիք երկաթուղին կրնար աւելի դիւրին եւ հեռաւոր Գերմանիոյ վաճառականութեան աւելի նպաստաւոր ճանրակ մ'անցնիլ, քան թէ Սէն Կոտարի կողմէն Ալպեան լեռը ծակելով, որ մեծ ծախսերու կը կարօտի։ Սպասկեց կը հետեւցնեն թէ Բրուսիոյ կառավարութեան շարժումները բայարձակապես քաղաքական եւ զինուորական է՝ այս երկաթուղւոյն շինութեան մէջ։

Զուիցերիոյ լրագիրներն Հելուետական դաշնակցութեան մեծ ժողովին ուղղակի հանրագիրը կը հրատարակեն խնդրելով որ Զուիցերիոյ կառավարութիւնը բոլորովին եւ դէմ կենայ քանի որ վերոյիշեալ դաշնադրութիւնը դեռ հնարուած չէ։

Այս խնդիրն ընողները կը կասկածին որ եթէ երկաթուղին Սէն-Կոտարի կողմէն շինուի, Զուիցերիոյ անկախութիւնը վտանգի մէջ կմնայ, որովհետեւ, կըսեն, Բրուսիա քանի մը ժամու մէջ ահագին բանակ մը կրնայ ձգել Զուիցերիոյ վրայ։

Իսկ Գաղղիոյ մէջ այնչափ մեծ կարեւորութիւն չտացաւ այս խնդիրը. կառավարութեան մէկ յայտարարութիւնը՝ կասկածոտ միտքերը հանդարտեցուց։

Օրէնադրական Ժողովին մէջ Պ. Մոնէ այս խնդրոյս վրայ կառավարութեան հարցում ընելով, արտաքին գործոց պաշտօնեայ Կրամոնի դուքը պատասխան տուաւ ըսելով. «Զուիցերիոյ կառավարութիւնն իր չեզոքութիւնն ապահովելու համար ամեն միջոց ի գործ դրած է։ Եթէ այն չեզոքութեան դէմ սպառնալիք մ'ըլլայ մեր անմիջապէս օգնութեան կը հասնինք անոր»։ Եւ այսպէս եզրակացուց. «Գաղղիոյ կառավարութիւնը Սէն—Կոտարի երկաթուղւոյն քաղաքական հետեւանքներուն վրայ անհերկեւան ըլլալով, ոչ պարտք եւ ոչ իրաւունք ունէր անոր շինութեանը դէմ կենալու»։ Պատերազմի պաշտօնեայն ալ յետոյ յայտարարութիւն ըրաւ թէ Ս. Կոտարի դիծը ռազմագիտական նկատմամբ վախնալու բան մը չունի Գաղղիոյ համար։ Վասն զի միշտ դիւրին է մեզ հաշորդակցութիւնները կտրել»։

Այս յայտարարութիւններէն ժողովը գոհ ըլլալով, խնդիրը դադրեցաւ։

Սակայն Բէյլ լրագիրը գոհ չըլլալով կառավարութեան ըրած յայտարարութիւնէն։

«Սէն—Կոտարի դիծը Գաղղիոյ երկրին սպառնալիք մ'է կըսէ, որովհետեւ Զուիցերիայի չեզոքութիւնը կոչնչացնէ, եւ մեր երկիրը բաց'կը մնայ դիւրաւոր պատը ծակած տան մը պէս։

«Խաղաղութիւնը թանկագին է. բայց խաղաղութիւնը պահելու համար պէ՞տք է կրնային եւ ուրիշ ազգ ոտքի հարուածներու ներկայացնել. պէ՞տք է իր դուռները, դարակները ու դըրսանները բանալ Անկեղծաբար խօսելով մեր վարժուած չենք այսպիսի խաղաղութեան մը, եւ Գաղղիա եթէ երբեք ասոր վարժուի՝ շատ կը դժնայ»։

Գաղղիոյ Պաշտօնական լրագիրը կայսեր մեկ հրամանագիրը կը հրատարակէ, որով դատաստանական բարձր ատեանը դատարանելու կը կոչուի կայսեր կենաց դէմ նիւթուած դաւաճանութեան մէջ բռնուող անձինքը դատելու համար։ Ատեանը յաւելեալ յուլիս 6/18 ին Պլօա պիտի դատարանի։

Ատենական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ բռնուած անձանց վրայ եղած քննութիւններէն քանի մը նոր դատակիցներ երեւան եկեր եւ փարիզի Լրանց.քին մէջէն ալ բազմաթիւ պայթուցիկ ռումբեր գտնուեր են։

Անգղիա ալ այս միջոցին դատադրութիւններէ աղատ չէ։ Պիրմինկէմ մի երկաթուղւոյն կայարանը երկու գնեան բռնուելով, ասոնց վրայ եղած քննութիւններէն ընդարձակ դատադրութիւն մ'երեւան եկաւ, որոյ նպատակն էր Իրլանտա բնակեալ դատակիցներու դէնք մատակարարել, որպէսզի ընդհանուր ապստամբութիւն մը հանելով Իրլանդական հանրապետութիւն մը հաստատեն՝ իրրեւ եւրոպական յառաջապահ մը Միացեալ—Նահանգաց հասարակապետութեան։

Ֆիլատելֆիոյի մօտ Սպանիացի աւազակներէ բռնուող երկու Եւրոպացիներուն ազատիլն եւ յիշեալ քաղաքը դառնալն արդէն հետադիրը ծանուցած էր։

Յունիս 4 ին Պ. Պոնէլ՝ բռնուողներէն մէկը՝ աւազակներէն մէկուն հետ քաղաքը դարձեր էր՝ պահանջուած փրկանքը դանելու համար որ 142000 Ֆրանք էր։

Այս դումարն անմիջապէս վճարեց քաղաքին կառավարիչը եւ հետեւեալ առաւօտուն աւազակներուն արուեցաւ։ Յունիս 7 ին Պ. Պոնէլ երկուասարդն ալ Բատիսի մօտ Ռուէլիզ Սանթա Մարիա նաւահանգիստը հասաւ եւ անկէց նաւով ճիպրալթար դնաց։ Սպանիոյ կառավարութիւնն անմիջապէս վճարեց 142000 Ֆրանքը ճիպրալթարի անգղիական կառավարչին։

Եթէ Ցունասստանի կառավարութիւնն ալ այս ընթացքը բռներ։ Մարաթոնի դէպքն այնպէս եղերական կերպով չէր վերջանար։

Ճիպրալթարի աւազակներն ստակներն առնելէ եւեւ որոշեր են Սպանիոյ Սէվիլ քաղաքն երթալ եւ հոն ուրախութեամբ ճաշակել իրենց աւազակութեան պտուղը։ Ներքեւն եւ քաղաքին մօտ անոնց օթեւան մը կիջնեն. հոն ճանչցուելով եւ քաղաքին իշխանութեան իմաց տրուելով, հինգ քաղաքային զինուոր եւ տասնապետ մը կը ղրկուին աւազակները բռնելու։ Զարագոյծները դէմ կենալով՝ սասարիկ կռիւ մը կսկսի, որուն մէջ աւազակներէն երեքը կ'սպանուին, եւ չորրորդը կը փախչի։ Քաղաքային զինուորներէն մէկն ալ ծանրապէս կը վիրաւորի։ Սպանուած աւազակներուն քովէն 17000 Ֆրանք եւ ուրիշ շատ նիւթեր կելնեն։ Ասկէց զատ երկու ձի եւ մատակ մը կը թողուն հոն։

Ամերիկայի Միացեալ—Նահանգաց կրանթ նախագահը՝ Բուլպա կղզւոյն ապստամբութեան վրայ երեւելիներուն ժողովին դրկած պատգամագրին մէջ կըսէ թէ Միացեալ—Նահանգաց հասարակապետութիւնը չկրնար հահամակրութիւն ունենալ ոչ Բուլպայցոց եւ ոչ Սպանիացոց վրայ, վասն զի այս երկու կողմն ալ խիստ բարբարոսաբար կը կռուին։ Ասկէց զատ կը նկատէ որ Բուլպայի ապստամբները եթէ երբեւ պատերազմող ճանչուին Միացեալ—Նահանգաց կառավարութենէն, Սպանիոյ հետ ուրուիլ եւ բազում դժուարութեանց մէջ ի՛նչալ հարկ կըլլայ, ուստի կը մտածէ որ իրերը ներկայ վիճակին մէջ պէտք է թողուլ։

Գերմանիոյ բրուսիական մասին մէջ զարհուրելի փոթորիկով հեղեղմանն անձրեւ մը տեղալով, երկու գիւղ, մէկը վաթսուն անուոր եւ միւսն ութսուն անուոր, ջուրերէն քշուեցան, եւ ասոնց մէջը գտնուած բոլոր մարդիկն ու կենդանիները փլատակներուն ներքեւ մնալով կամ խեղդուելով մեռան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թլփատութեան տօնահանդէսը՝ թէ եւ Բերայի հրդեհին պատճառաւ խիստ չքեղ եւ մեծածախ չպիտի ըլլայ կըսուէր, դարձեալ հասարակային մեծ տօնի մ'ամեն հանդամանքն ունեցաւ։ Լարախաղացութիւնք, ձիախաղացութիւնք, օդապարիկք, հրախաղութիւնք, լուսավառութիւնք, աշքունի պալատը կոչունք, ասոնց մէկն ալ պակաս չեղաւ։

Շուկայի արհեստաւորներուն ալ մանաւանդ սակերիչը, դահարաքաղաքը, բեհեղաքաղաքը, եւայլն, բաւական առուտուր ունեցան, որովհետեւ տէրութեան բոլոր նախարարներն եւ բարձրատիճան պաշտօնատարներն ընծայներ տուին՝ թէ թլփատեալ կայսրորդւոյ եւ թէ Հարէմներուն։

Զորեքշաբթի իրիկուն, Վեհ. Սուլթանին հրաւիրմամբը, տէրութեան բոլոր նախարարները կայսերական պալատը ճաշելու պատիւ ունեցան Ն. Վ. Վեհափառութեան հետ։

Ճաշէն ետքը Վեհ. Սուլթանն իր կոչնականները ծանուն վրայ սենեակ մը հրաւիրեց տարաբ՝ լուսավառութիւններն ու հրախաղութիւնները տեսնելու։

Կըսուի թէ այս իրիկուն ալ դեսպանական ճաշ մը պիտի տրուի կայսերական պալատը, Վեհ. Սուլթանին դահակալութեան տարեդարձին առթիւ, որ այսօր է։

Ռուսճուքէն կը գրեն թէ շաբաթ իրիկուն Սիսթովի մէջ ահագին հրդեհ մը պատահելով, նաւահանգստին մօտ գտնուող բոլոր վաճառանոցները, մթերանոցները, մաքսատունը, շոգենաւուց գործակալութեան տունները, ինչպէս նաեւ ուրիշ շատ շէնքեր մխիթար դարձեր են։ Կորուստը խիստ մեծ է։ Այս ծանր դէպքին լուրը հեռագրով Ռուսճուք հասնելուն պէս, կուսակալն անմիջապէս քանի մը ջրհան հետեւ առնելով Սիսթովի դիմեց։

Կըսուի թէ հրդեհը երեք տեղէ մէկտեղ բռնկեր է, որմէ կը հասկցուի թէ դիտամամբ եղած է։

Բուքարէշի խշխանը 25000 Ֆրանք ղրկեց Ինեպատ Բերայի հրկիզելոց։ Կըսուի թէ սարդարութիւն ալ բացուեր է Բուքարէշի մէջ։

Փարիզէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ հոն ալ Մանաժողով մը կազմուեր եւ սարդարութիւն բացուեր է Ինեպատ Բերայի հրկիզելոց։ Մանաժողովին անդամներն են օրէնադրական ժողովոյ երեք անդամք, եւ Պ. Պ. Էմիլ տը Ժիրարտէն, Մարքի Տը Բլէօ, Թուպինի եւ Թարէն։

Օգոստափառ Ինքնակալը Մէճիտիէի ականակուռ պատուանշանը շնորհեց Սպարապետին, Ջոմաղեանին, եւ Թովհանէի Միւշիրին։

Օգոստափառ Ինքնակալին բժշկաձեւ Մարքօ փաշային փոխուիլ եւ անոր տեղ Յոքթոր Հիւսէյին փաշային բժշկապետ անուանիլը՝ զոր մայրաքաղաքիս քանի մը լրագիրներուն հետ մեր ալ ծանուցեր էինք, սխալ է։ Մարքօ փաշան բժշկապետութենէ եւ լաց չէ, այլ միայն՝ քրիստոնեայ իրաւունքն պատճառաւ՝ կայսերազանց թագուհիութեան գործոց թիւնները չէ

մասնակցած, եւ ասկեց առաջ եկած է վերոյիշեալ սխալները։

Իզմիրի էնթարսիալ լրագրին մէջ կը կարդանք թէ Իզմիրի Բունար Պաշի ըսուած գեղը, Իսրայէլացի աղքատ կին մը չորս զաւակ մէկէն ծներ է, որոց մէկը քիչ մ'առաջ մեռեր է, իսկ միւսները քաջառողջ են։ Յաւելին այն է, որ կինը վերջին ծայր աղքատ է, եւ այլն ալ կոյր ըլլալով՝ ընտանիք պահելու կարող չէ։

Նմանօրինակ որդեծնութիւն մ'ալ Արնաւուտ գեղ պատահեցաւ այս շաբթու։ Ցոյն կին մը երեք աղջիկ զաւակ մէկէն ծնաւ՝ երեքն ալ քաջառողջ վիճակի մէջ, ինչպէս նաեւ մայրը։

Թագսիմի զօրանոցին ախոռներուն մէջ դրուած հրկիզեալներն անցեալ շաբաթէն 'ի վեր հոնկէ հանուելով Ֆերիդեղ փաշաներու ներքեւ փոխադրուեցան։ Նմանապէս Թագսիմ, եաեւի հրապարակին մէջ դրուած փաներն ալ վերցուեցան, եւ անոնց մէջ պատսպարեալ ընտանիքներուն համար կ. Պոլիս եւ իսկիւտար տուներ վարձուելով՝ շատերը հոն զրկուեցան։

Լուսածին նայելով, փաներնակ հրկիզելոց խմաց տրուեր է որ տակաւին 15 օր միայն ուտելիք պիտի տրուի իրենց։

ՀԵՌԱԳՐԵԼՈՒՐՔ

Լոնտրա 20 յունիս

Բերայի հրկիզելոց օգնութեան համար Օսմանեան կայսերական պանքային ձեռօք հոս եղած հանդանակութեանց գումարը 6000 անգղ լիրան կանցնի։

Փարիզ 21 յունիս

Կայսեր առողջութիւնը լաւ է։

Այսօր Սէն Քլու գնաց։

Երաշտութիւնը կը շարունակէ։

Ա.Թ.Հ.Ք 20 յունիս

Զորս ճանապարհորդաց սպանութեան պատճառաւ դատապարտուած եօթը սուազակներէն հինգն այսօր գլխատուեցան, վեցերորդը կարեւոր յայտնութիւններ ընելու խօսք տալով առ այժմ գլխատութիւնը եւ մնաց։ Եօթներորդին պատիմն ալ մշանջենաւոր չգթայակող աշխատութեան փոխուեցաւ։

Լոնտրա 22 յունիս

Հասարակաց խորհրդարանին մէջ օրինաց ծրագիր մ'առաջարկուելու թոյլտուութիւն խնդրուեցաւ որպէս զի եպիսկոպոսները լորտերուն խորհրդարանին մէջ աթոռ չունենան։ Այս առաջարկութիւնը մերժուեցաւ։

Փարիզ 23 յունիս

Օրլէանի արքայազունները (Լուի Ֆիլիպ թագաւորին որդիքն ու թոռները) խնդրեցին Օրլէնպրական ժողովէն, որ իրենց համար արուած արտաքսման վճիռը խափանէ։

Ֆիօրէնցա 23 յունիս

Քալաբրիոյ մէջ նոր ապստամբութիւններ կը նշանակուին եւ աւազակութիւնը կաւելնայ։

Ամզրատամ 23 յունիս

Հոլանտայի պանքան իր դրամագլուխը հարիւրին 3ի իջուց։

Մարսիլիա 23

Երաշտութիւնը (չորութիւն) կը շարունակէ. ցորենը կը բռնուի, բայց առանց նորէն վեր ելնելու։ Ուրիշ ապրանքներն ընդհանրապէս խիստ թոյլ

Առեւտրական Հեռագիր.

Լիվերբուլ 23 յունիս

Բամպակ, Մ. Ն. Օ. 10½։
Ծախուած 10000 հակ.
Առուտուրը խիստ թոյլ
Եգիպտացորեն կուզուի, գիները վար
Գարի » »

ՖՕՆՏՕ

Լոնտրա 24 յունիս

Քոնս. Անգղ. 92⅞
» Օսմ բաց. 52 9/16
» դոց 52 11/16

Փարիզ 24 յունիս

Ռանթ Գաղղ. 72,55—72,60 տաք
» Իտալ. 59,70—59,85
Փոխ. Օսմ. 1865 371,25
» « Նոր 320
» Քոնս. բաց 53,10
» » դոց 53,30 առանց գործի
» Կայս. Պանքա 626,50
» Քոէտի Ժէն. 548,

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՒՊՕԼԻՍ
ԽՍԱՏԸ ՈՒՏՈՒՄԻԷ

12 յունիս իրիկուն դոցուեցաւ	58	10
դոցուելէն վերջը	58	35
13 » շաբաթ առաւօտ բացուեցաւ	58	25
վար գին	57	04
կէս օր դոցուեցաւ	58	10

Այս առաւօտ յանկարծ լուր մ'ելնելով Ղալաթիոյ մէջ թէ Բուսանիոյ Կարոլոս իշխանը գարնուեր է, Քոնսոլիտէն մէկէն 'ի մէկ 58¾ էն 57⅞ զուրուչի իջաւ։ Թէպէտ ետքը այս զրոյցին սուտ ըլլալն իմացուեցաւ, բայց հարուածն եղած էր, եւ ցերեկը 8¼ի դոցուեցաւ։ Միանգամայն Փորսան ալ ժամը 4½ին դոցուեցաւ։ Վ.Հ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձի տօնին պատճառաւ։

ԱՋԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք հայրը Վ.Հ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձն 'ի դիմաց Հայոց ազգին շնորհաւորելու, եւ իր ու ազգին ջերմ բարեմաղթութիւնները Նորին կայսերական Վ.Հ. տառաւութեան մատուցանելու համար այսօր ժամ 5ին կայսերական պալատը գնաց՝ իր հետ ունենալով Դեր. Սիմէոն եւ Երեմիա Սրբազաններն եւ ազգային Դարու Բեհեւասի Մեծ. Ալիքսան էֆէնտի Սադայեան։

Մայրաքաղաքիս Ցունաց Ս. Պատրիարքը հիւանդ ըլլալով, հինգշաբթի օրը յատկապէս Լոզոթէթի պէյը մեր Ս. Պատրիարքին զրկեր էր խնդրելու որ իր եւ Ցունաց ազգին բարեմաղթութիւններն ալ Օգոստափառ Լնքնակալին ներկայացնելու հաճի։ Ս. Հայրիկն ամենայն սիրով ընդունեց Ցունաց Ս. Պատրիարքին այս յանձնարարութիւնը, որ Բ. Դրան ալ պաշտօնապէս խմաց տուած էր. հետեւաբար Հայոց Պատրիարքն այս անգամ բոլոր արեւելեան եկեղեցոյ ժողովուրդները կը ներկայացնէ Վ.Հ. Սուլթանին առջեւ։

Սակայն ցաւելով իմացանք որ Ցունաց Ս. Պատրիարքին յանձնարարութիւնը պաշտօնապէս մեր Ս. Պատրիարքին հաղորդելու գացող Վսեմ. Լոզոթէթի պէյը, մեր Պատրիարքարանի պաշտօնեայներէն չճանչուելով, իր ասոյեճանին եւ պաշտօնին արժանի (Պետութեան խորհրդոյ անդամ է) կերպով ընդունելութիւն չէ գտեր 'ի սկզբան, որն որ մեծ պակասութիւն մ'է մեր Պատրիարքարանին։

Ս. Հայրիկն դէմ Բ. Դրան ամբաստանութեան դիր տուող երեք անարժան վարդապետներէն մէկը՝ Մխիթար անուն՝ լսելով որ իրեն համար Երուսաղէմայ վանքը աքսորուելու հրամանագիր եկեր է Բ. Դռնէն, Սամաթիոյ Կաթոլիկաց եկեղեցին դիմեր է Կաթոլիկ ըլլալու, եւ հիմա ուր ըլլալը չգիտցուիր։ Թերեւս ձիզվիթաց քով ապաստանած է, որք միշտ պատրաստ են Հայոց ազգին այս տեսակ յանցաւոր եւ պատժապարտ եկեղեցականները գրկաբաց ընդունիլ։

ԵՐԿԱԹԼԻ ԴԻՄԱՑՈՎ

ՄԵՐԴԻՐ

ԵՒ

ԱՒԵՏԻՔ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ

(Շաբաթաթերթ ՊԷՏ ԹԷ 980)

ԳԼՈՒԽ Ա (*)

Ընդհանուր խորհրդածութիւն Հայոց Ազգի Պատրիարքին դաւով վերցուելուն վրայ— Ֆերիզ մարքիզին կ. Պոլիս դեսպան զրկուիլը— Սոյն պաշտօնին յատուկ դժուարութիւնները— Ֆերիզի նախորդներէն ոմանց անխորհուրդ վարմունքը— Ֆիբլէյի արկածը — Ֆերիզի նկարագիրը— կ. Պոլսոյ մէջ ունեցած դոռոզ վարմունքն եւ տարօրինակ ձեւերը— Կրօնական գործոց մէջ բռնած ընթացքը— Հայոց եկեղեցին— Իր պատմութեան համառօտ քննութիւն մը— Կաթոլիկ քարոզչաց եռանդուն ջանքը հայերն 'ի կաթոլիկութիւն դարձնելու— Իրենց անխոհեմութիւնը— Ֆերիզ նախ կը ջանայ այս անխոհեմութիւնը դարմանել - Հ. Պրաքոնիէ ճիզվիթին յամառ ընդդիմութիւնը— ճիզվիթաց բռնացումն ու պահանջումները։

Ահա հասանք մարդկային իրաւանց ամենայանդուգն բռնաբարութիւն մը պատմելու, որ դեսպանի մը մոլեկրօնութեամբը խորհուած նենգուած, զարմանալի համարձակութեամբ եւ աներկիւղ զգեստ մը դաշնակից երկրի մը մէջ 'ի գործ դրուած, դաւով նենգութեամբ եւ խաբէութեամբ կատարուած, եւ այսպէս ամբողջ ազգի մը ծանօթութենէն ծածկուած է։ Բռնաբարելոյն բարձր աստիճանը, 'ի գործ դրուած միջոցներուն ընտրութիւնը, եւ այն ժամանակ զրդռուած կրկնաստկութիւնն՝ առաջին կարեւորութիւն մը կուտան այս բռնութեան գործին, որ մինչեւ հիմա անծանօթ՝ բայց հետաքրքրաշարժ եղած է։

Սրդէն յայտնի է թէ Հայոց պատրիարք մը՝ որ իր քաղաքական իշխանութեան հետ միանգամայն կրօնական մեծ իշխանութիւն ունէր, լուի ԺԴ-ի թագաւորութեան վերջին ժամանակները կ. Պոլսէն դաւով վերցուեցաւ։ Բայց ի՞նչ եղաւ անկէ ետքը, եւ ի՞նչ արկածներով վերջացաւ այս անձին կեանքը, որ բռնութեամբ իր երկրէն յափշտակուած եւ բարձր պատիւներու կոչուելէն դահավիժած էր։ Պէ՞տք է արդեօք այս անձը Սէնթ—Մարկէրիթ կղզւոյն անծանօթ բանտարկեալը համարել, ինչպէս որ հաստատեցին Թօլէս եւ Դերմանացի լուրջ պատմագիրն Համիէր։ Կամ, ինչպէս որ ուրիշներ ալ կը կարծեն, իր կեանքը Մարսիլիոն նաւարանին, կամ Մէսինայի բանտերէն մէկուն մէջ, եւ կամ Սպանիոյ հաւատաքննութեան բանտերուն մէ՞ջ վերջացաւ։

Ի՞նչ էին այս կարգէ դուրս սճրագործութեան սոյդ պատճառները, որք մաղ մնաց Օսմանցւոյ Սուլթանը Լուի ԺԴ-ի թշնամեաց կարգը պիտի անցուներ։ Եւ ի՞նչպէս այս թագաւորը, որ արդէն իրեն դէմ կազմուած ահաւոր դաշնակցութենէ մը յաղթուած ու ընկճած էր, կարող եղաւ Օսմանեան Դրան բարկութիւնը իջեցուներ։ Ասանք են այն կէտերը, զորս ամենեւին ըլլալ չտեսած վաւերական անհերքելի գրութիւններ կարող կըլնեն մեզ երեւան հանել։ Մեք այս գործը կը կատարենք միմիայն 'ի սէր ճշմարտութեան, առանց մեծցընել կամ պզտիկցընել ջանալու այս սճիրը գործողներուն իւրաքանչիւրին պատասխանատուութիւնը։ Ո՛րքան խորին եղաւ այն դաղանիքը՝ որով այս գործը ծածկել ջանացին, ա՛յնքան հարկաւոր է անոր խորը թափանցել, եւ այնչափ գործերէ եռեւ, որոնք Լուի ԺԴ. սքանչանաց եւ շնորհակալաց արժանի եղած է, մթութեան մէջ չթողուլ այս գործը, որուն մէջ միայն թերեւս՝ բռնութեանց ամենէն վատթարագոյնը գործած է, սատիւնն ու կեղծաւորութիւնն օժանդակ ունենալով իրեն։

1699 ին, Լուի ԺԴ. իրեն դեսպան կարգեց 'ի կ. Պոլիս Ֆերիզ մարքիզը։ Այս պաշտօնը շատ դժուարութիւններ ունէր։ Ամենակալոտիկ ազգ մը ներկայացնել Մահմէտականաց քով, եւ այնպիսի երկրի մը մէջ, որ քանի մը այլատեաց եկեղեցեաց մէջ բաժնուած էր։ բնական եւ յատուկ պաշտպան ըլլալ խիստ ոսկաւաւոր Լատին ժողովրդեան մը, որ անդադար չատանալու կը փափաքէր, եւ եռանդուն ու գործունեայ քարոզիչներու ձեռօք կաթոլիկութիւն տարածելու կը քաջալերուէր։ այն քարոզիչներուն երբեմն անխորհուրդ եռանդը չափաւորելը եւ միանգամայն թոյլ չտալ այն սակաւաթիւ Լատինաց, որ Դերմանիոյ կայսրութեան խոստումներուն հմաղուին եւ անոր պաշտպանութեանն ներքեւ մընան։ Դաղղիայի վճռաւորական շահերը պաշտպանել, որք օրքան զօր պահանջողութիւններին կաւելցընէին, շատ անգամ անիրաւ գանգատներ կընէին, եւ որոց ձեռներեցութիւններն արդ ելքի կը հանդիպէին ոչ միայն Թուրքաց, այլ մանաւանդ Անգլիացւոց, Հենովացւոց եւ Վենետիկեցւոց կողմէն։ դոռոզ միապետի մ'անուամբ գործ տեսնել գիւրագրգիռ կառավարութեան մը քով, որ դեռ խիստ առանձին ու եւրոպական մեծ գործերէն խիստ հեռու ըլլալով, Լուի ԺԴ-ի զինուց յաղթութիւնն եւ անոր թագաւորութեան փայլը չէր կրնար հաշիւի առնուլ։ Գերմանացւոց եւ Թուրքաց մէջ անհամաձայնութիւնը միշտ շարունակել տալ Թուրքերը յորդորելով որ Հունգարացի ապստամբաց օգնութիւն զրկեն, եւ Դուռը միշտ աւրուած պահել Վենետիկեցւոց դէմ, բայց առանց պատերազմի հասցուներու։ վերջապէս մասնաւոր եւ ինչ ինչ նկատմամբ բարբարոսական բարուց եւ սովորութեանց մէջ ապրիլ։ ասիական պերճութեան նմանիլ եւ երբեմն մեծամեծ սովորութեանց հետեւիլ պարտական յաճախ եւ անակնկալ յեղափոխութեանց ներքեւ գտնուիլ որք մէկ աւուր մէջ Դրան քաղաքականութիւնը վեր 'ի վայր կը շրջեն, եւ ամեն հաշիւներու ճարտարիմաց խորհուրդներ կը յրեն։ այսպէս փափուկ ու դժուարին էր այն ժամանակ Կ. Պոլսոյ մէջ դաղղիական դեսպանի պաշտօնը։

Լուի ԺԴ. շարունակ օգնութիւն տրուած ըլլալով Թուրքաց թշնամիներուն, իր դեսպաններուն պաշտօնն ասով աւելի կը դժարնար։ Որ մը, երբոր ասոնցմէ մէկը Բէօվրիւլիւ Վէզիրենհետ տեսնուած տեսն Դաղղիոյ եւ Թուրքիոյ հին դաշնակցութիւնն եւ Ֆրանսօա Աի ժամանակները կը յիշեցնէր, « Ձեմ գիտեր, պատասխանեց Վէզիրը, թէ դաղղիացիք մեր դաշնակի՛ցն են, բայց այս ըստոյգ է որ ամեն տեղ մեր թշնամեաց հետ կը դտնուին։ Ռատպէն անցած ժամանակներս վեց հաղար հոգի էին մեղի դէմ։ Ձեր Պոֆոռ զօրապետը ճիճէրլիի վրայ յարձակեցաւ, եւ մեր պաշտպանութեանն ներքեւ գտնուող Պրաներուն դէմ անխնայ պատերազմ բրաւ։ Բանտիայի Վենետիկցւոց ալ օգնութեան եկաք։

Ֆերիզի նախորդները՝ Դրան այս իրաւացի դժգոհութիւնը չփարատելէ զատ՝ առուել եւս գրգռեր էին անխոհեմ գործերով։ մինչեւ անդամ նեղն ինկած ժամանակին բռնութիւն գործածեր էին, որուն օրինակն արդարեւ շատ անգամ Սուլթանը կուտար իր պալատին մէջ, բայց քաղաքակրթեալ ազգի մը ներկայացուցչին ներելի չէր ընել։

Այսպէս ահա Պ. Լահէյ, կ. Պոլսոյ դաղղիական դեսպանը, 1:59 ին, իր մէկ երկդիմի ընթացքովն ընկած ծաները վանդէն ինքզինք ազատելու համար եղեռնագործութեան դիմեր էր։ Կերիսի կղզին Թուրքերէն պաշարուած ըլլալով Դաղղիացիք օգնութեան գացեր էին Վենետիկցւոց, որոց ձեռքն էր Կերիսի կղզին։ Այս օգնութիւնը բնական էր եւ արդարեւ դովելի։ Բայց մեղադրելին եւ անվայելն այն էր որ Դաղղիոյ դեսպանը շարունակ

* Դաղղիերէն բնագրին մէջ այս գլուխը ԺԱ. երրորդ է։ Ցան Թարգ.

գաղտնի թղթակցութիւն կընէր վենետիկեցւոց հետ ծածկագրութեամբ, եւ Թուրքաց բոլոր դիտաւորութիւններն ու խորհուրդներն անոնց կիմացընէր։ Օրին մէկը, այն մարդը՝ որ դեսպանին գաղտնի նամակները վենետիկեցւոց տանելու պաշտօնն ունէր, մեծ վարձատրութիւն մ՚ստանալու յուսով կը մատնէ դեսպանը։ Մեծ—Եպարքոսի Դայմաղամին կը ներկայանայ եւ կը ծանուցանէ թէ ինքը Մահմէտական պիտի ըլլայ, եւ ամենակարեւոր թուղթերու ծրար մը պիտի տայ Մեծ Եպարքոսին։ Օսմանեան պաշտօնեային՝ որ արդէն դեսպանին գաղտնի թղթակցութիւն ունենալը կը կասկածէր, դոհութեամբ կընդունի իրեն ներկայացուած ապացոյցները, բայց 'ի զուր կաշխատի ծածկագրութեան բանալին գտնելու։ Ոչ Դրան թարգմանները, եւ ոչ Սուլթանին արքունիքը գտնուող հաւատուրաց եւրոպացիները չեն կրնար այն բռնուած գիրերուն գաղտնիքը լուծել։ Նոյն միջոցին գաղղիացի մը կերթայ կ. Պոլիս, Ֆիքլէ անունով, առանց ապրուստի բաղդախնդիր մը, որ կը պարծէր թէ ինքն երկար վարժութեամբ սովրած էր ամենատեսակ ծածկագրութիւնները լուծել՝ առանց անոնց բանալին ունենալու։ Լահէյի կը ներկայանայ դրամական օգնութիւն խնդրելու, եւ մերժուելով՝ վրէժխնդրութեան ոգառնալիք կընէ անոր դէմ անառողջաբար։ Իր կինը կերթայ կըսէ դեսպանատան մարդոյը թէ. «Վենմափայլ դեսպանն երկանս ստակ տալ չուզեր, բայց մեք Մեծ Եպարքոսէն ստանալու ճամբան դիտենք։» Այս խօսքը Լահէյ իմանալով կը զարհուրի։ Կը վախնայ որ թշնամական բաղդախնդիրն ստուգիւ կարող չըլլայ իր նամակները մեկնելու, կամ մոռացածին մեկնութիւններով աւելի չ՚ծանրացնէ անոնց վտանգաւոր պարունակութիւնը։ Լահէյ կը շփոթի. իր կեանքը վտանգի մէջ եւ Լուի ԺԴի դեսպանութեան ասպիճանը խայտառակութեան ենթակայ կը տեսնէ։ Քիքլէն դեսպանատունը կանչել կուտայ դրամական նպաստ յուսացնելով։ Ան ալ՝ ինչպէս իր սպառնալեայ՝ նոյնպէս եւ վատահութեանը մէջ անխոհեմ, կը վաղէ դեսպանատունը կերթայ։ Լահէյ՝ անոր հետ խօսակցելով դեսպանատան պարտիզին վրայ նայող դարեւանդի (սէթ) մը վրայ կը տանի, եւ ծառայները զայն հրելնուն պէս՝ վար կը գլորեն. ուրիշ ծառայներ ալ որ վարը կսպասէին, իսկոյն կը մեռցնեն ու հոն կը թաղեն։

Այս բարբարոսական գործը կընայ յառաջարան մ՚ըլլալ այնչնուազ գարշելի բռնութեան գործին՝ որալ նշանաւոր եղաւ Ֆերիօլի դեսպանութիւնը։ Ֆերիօլ Լահէյի պէս ամենատեսակ միջոցներու կը դիմէր, եւ իր անողոքելի թշնամութիւնը թէ՝ ամենէն բարձր եւ թէ՝ ամենէն ստորին անձանց վրայ միապէս կը թափէր։ Ամենհնարք՝ ամեն կերպ միջոց ընդունելի էին իրեն, բաւական էր որ իր դիտաւորութեանց կատարմանը ծառայէին. իր արկածալից եւ վրդովչայոյզ անցեալն արդէն կը ծանուցանէր նոր դեսպանին բռնելիք ընթացքը։

Տոֆինէյի անունն՝ ազնուականը՝ (Ֆերիօլ)՝ առաւել իր նենգահնար ջանքերովը քան թէ հանճարովը քիչ քիչ բարձրացեր, թագաւորին պարզ հրրատանակին անոր դեսպանն եղեր էր 'ի Կ. Պոլիս։ Տարփական արկածի մը պատճառաւ Գաղղիայէն դուրս ելնելու հարկադրուելով Լեհաստան փախած, հանկէց ալ խապի մը մէջ բռնուն կուռի մը պատճառաւ հեռանալու ստիպուելով՝ նախ Կիպրոս գացեր էր Թուրքաց դէմ կռուելու, ետքն ալ Հունդարիա գացեր էր կայսերականաց դէմ կռուելու։ Փոխանակ իր դինուորական դերին մէջ փակուած կենալու՝ դեսպանական գործերու կը խառնուէր, անոնց վրայօք տեղեկութիւններ կը գրեր Լուի ԺԴի։ Թուրքաց բանակին մէջ բարեկամներ ու պաշտպաններ կը դտնէր. եւ իր ըրած ծառայութիւնները մեծցնելու ու պանծացնելու կուտար Լուի ԺԴի արտաքին գործոց պաշտօնեայ Թորսիի մարքիզին քով՝ իր քենին՝ տիկին Ֆերիօլի՝ միջոցաւ, որ մեծ յարգ եւ համարում ունէր յիշեալ պաշտօնէին առջեւ*։ Բայց ամենն այս չէր. իր պաշտպանները շատցնելը բաւական չ՚համարելով, կ. Պոլսոյ դեսպան Շաթնէօֆ Արբային դէմ անիրաւ բուռն եւ յամառ թշնամի մ՚եղաւ։ Ամենչափ փութաջան էր անոր վնասելու՝ որչափ հնարագէտ եւ ճարտար էր ինքզինքին մեծ կարեւորութիւն տալու։ Շաթնէօֆի, պաշտօնը յափշտակելու համար՝ զրպարտեց զայն, եւ որ առաւել դժուարին կերեւէր, յայտնեցաւ Լուի ԺԴի կրօնասիրութիւնը խարել՝ հաւատացնելով թէ Շաթնէօֆ Արբան Մահմէտական կրօնին հակումուն էր, եւ այսպէս քահանայ դեսպանը ետ կանչել տուաւ։ Այսպիսի անհաւատալի եւ տարօրինակ զրպարտութեամբ մ՚իր նպատակին հասնիլը ծայրագոյն ճարտարմտութեան փորձ մ՚էր, եւ անշուշտ այս ճարտարմտութիւնը վարձատրելու համար էր որ Լուի ԺԴ զայն կ. Պոլսոյ դեսպան անուանեց Շաթնէօֆի արբային տեղ։

(Շարունակելի)

ԱՆՈՒԱՆՔ ԴԱՍԱՌԱԿԱՆ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԱՑ

Մեծապատիւ աղայք.

Անդրէաս Յ. Կէնճիեանց Շուշիոյ	4000
Մ. Աւետիս Մուրատեան Զմշկեզեկ.	500
Յովսէփ Ազամճանեան Պուրսայի	220
Սարգիս Հնուացեանց Սիլիսիայի	200
Յովսէփ Իզմիրեան Ղզլարցի	200
Մ. Յարութիւն Պոյաճեան Բէօթան.	150
Մարտիրոս Ալէքսանեան Արմտանցի	300
Նիկողայոս Խանզատեան Կամրիկաղ	110
Գրիգոր Թաչճիեան Սերասատցի	110
Նշան Տէրպապեան »	110
Յովհաննէս Եաղբճիեան »	110
Յակոբ Փիլաւեան Վանեցի	110
Վարդան Պապիկեան »	110
Սարգիս Մինոտեան Տիվրիկցի	110
Յարութիւն Շէլեանց Շուշեցի	110
Համբարձում Շէրէկանց »	110
Մ. Յովհաննէս Անլանեանց Սքոպլիցի	110
Պետրոս Փչիկեան Ակնեցի	110
Պօղոս Գալուստեան Վանեցի	110
Մ. Կարապետ Տ. Աղարեան Կարնեցի	110
Հաքար Համբարձումեան Վանեցի	110
Մ. Ստեփան Փափազեան Կար.	66
Գէորգ Քափամաճեան Վանեցի	66
Մ. Մարտիրոս Դալիճեան Կեսար.	66
Մ. Սահակ Ալթըբարմաք Էվէրեկ	66
Գէորգ Պէյլէրեան Վանեցի	55
Մ. Աբրահամ Նուրումեան Վան.	55
Պօղոս Յովիկեան Տիվրիկցի	55
Յակոբ Բէք-Պէղեան Կէյմէցի	55
Դասպար Տէրօհանեանց Ակուլեցի	55
Յովակիմ Անդրէասեան Օրտուցի	50
Յովհաննէս Անդրէասեան »	50
Մ. Յարութիւն Նաթանեան Վանեցի	50
Մ. Դասպար Գալֆայեան »	50
Մ. Գէորգ Գալֆայեան »	50
Սարգիս Գարագաչեան Ագրակեր	50
Դասպար Տիլսիզեան Կեսարացի	49
Յակոբ » Կեսարացի	44
Գէորգ Քէչիչեան Ակնցի	44
Մկրտիչ Ճանիկեան Ակնցի	44
Մարտիրոս Ներսէսեան Կամրկաղ	44
Գրիգոր Աճէմեան Վանեցի	44
Սարգիս Նալբանդեանց »	44
Յովհաննէս Թիւթէլեանց Մալաթիա	44
Յարութիւն Թիւթէլեանց »	44
Գէորգ Սեւորդեան Արապկիրցի	44
Մկրտիչ Ղուկասեան Կեսարացի	44
Գրիգոր Զաքարեան Վանեցի	33
Մ. Դալուստ Արապեան	33
Մարգար Թոխմախեան	33
Յովհաննէս Մ. Մանուկեան	33
Յակոբեան Պուտուճեան Պուրսացի	33
Ռուբէն Կէյվէլիեան »	33
Սամուէլ Եսիքարտաշ. Կեսարացի	33
Գէորգ Սարայլրեան »	33
Յակոբ Մութաֆեան	33
Մ. Եղիա համամճի Երզնկացի	33
Համբարձում Բեղերեան Ղարահիսար	33
Յակոբ Պալասանեան Պուրսացի	33
Խաչատուր Պապաճանեան Զմշկեզեկցի	30
Յակոբ Մ. Մանուկեան Վանեցի	30
Ղազարոս Մ. Ներսէսեան Ակնցի	27 20
Սողոմոն Մկրտիչեան Մելիք-եանց Երեւանցի	24 20
Յակոբ Պէսիկեան Օրտուցի	24
	8616 00

. . . Տէր խնդրեմք սոյն գաւառական նուիրատու պատուարժան ազգայնոց ցանկն (որք ազգային հին պարտուց հանգանակութեան նպաստեցին) ձեր պատուական թերթի միջոցաւ 'ի քաջալերութիւն այլոց՝ հրատարակութեամբ 'ի լոյս ընծայէք որով կացուցանէք զմեզ ձեզ երախտապարտ.

1870 յունիս 11

Ի Պատրիարքարան Հայոց

Գանձապետ	Տօմարակալ	Հաւաքիչ
Ա-ԵՈՒԼ	Մ՚ՈՒՐԻԿ	ՂԷՈՐԳ
Գեղերեան Ակնցի	Լուրջապէ	Լուրջապէ
	Իշխելեանց	Փերոլեան

. . . խմբագիր

1870 ապրիլ եւ մայիս ամիսներու մէջ Ազգային հիւանդանոցի նուիրներ առաւաձեռնող Մեծ. անձանց հոգաբարձութիւնս չնորհակալութիւն մատուցանելով կը խնդրէ . . որ բարեհաճիք հրատարակել իւրաքանչիւրոց չնորհածը 'ի գիտութիւն ժողովրդեան։

Մեծ. Պէրպէրեան սեղանաւոր եղբարք եւ ընկերութիւն բրինձ օխայ.	400
» Փափազեան Յակոբ եւ կամ. սարական խաչիկ աղաներէ 3 խախտոտ	16
» Անձէ մը սիւրբ օխայ	1
» Ճէղվէճի Մանուկ աղայէ ճէղվէ հատ	57
» Նահապետեան Գաբրիէլ Էֆէնտիէ վիրաբուժական սուռճ »	1
» Թուղլաճի արհեստաւորներէ բառչա թուղլա մալուճա	1
» Ապաճի Եղիա աղայէ այծ	1
» Բերայի Բօշիսէնէ պիրոյի հայ օխայ	59
» Շահինեան Մկրտիչ աղայէ տաբեկան ղ	300
» Յակոբեան Պաղտասար » »	20
» Քիւրքճի Յոհան » »	22
» Իզմիրլեան Յովսէփ » »	196
» Յոհաննէսեան Մխիթար »	7 10
» Հարութիւն Յակոբ » »	7 10
» Մկրտիչեան Գալուստ » »	21 20
» Գաբրիէլեան Գրիգոր » »	21 20
» Գաղանճեան Համբարձում » »	21 20
» Ամասեացի Գէորգ » »	5 10
» Խաչանճի Սարգիս » »	21 20
» Տէմիրճիպաշեան Ռուբէն» » »	275
» Զալբեխեան Սարգիս » »	21 20
» Պէյլէրեան Եղիա » »	121
» Ունճեան Գաբրիէլ » »	21 20
» Իւսկիւտարլեան Կարապետ աղայէ »	43
» Սեղբոսեան Նիքօղ » »	21 20
» Մավունա՛ի Եղիա » »	5
» Բարսեղեան Մկրտիչ » »	28
» Տէր Անդրէասեան Մխիթար »	43
» Մ. Թէոփիլէ » »	21
» Պօղոսեան Քերովբէ աղայի ընտանիքէ	22
» Էլմասեան Աւետիս աղայէ	44
» Եօրկանճի երկու հայազգի » »	20
» Զապուճեան Մելքոն » »	110
» Ալթունեան Ճանիկ » »	330
» Ալանեան Յարութիւն » »	11
» Նալպանտ Մ. Պաղտասար » »	20
» Ճարտարապետ Անտոն ազգայի ընտանիքէ	22
» Թագուորեան »	44
» Համամճի աղայի Թորոս աղայէ	66
» Թէնէքէճի » Խաչատուր » »	66
» Նաղարեան ընտանիքէ » »	110
» Վառնացի Յակոբ աղայէ » »	11
» Թիւրապեան Սեպուհ » »	44
» Գրիգորեան Գրիգոր » »	11
» Սարգիսեան Յոհաննէս » »	10
» Նիկողոսեան Գրիգոր » »	11
» Մարգարեան Մինրան » »	40
» Գինեպան Յարութիւն » »	22
» Մ. Սիմոն	4 20
» Ադզայնէ մը » »	11
» Աւագեան Մկրտիչ աղայէ	44

Հոգաբարձութիւնս պարտ կը համարի նաեւ հրապարակական չնորհակալութիւն յայտնել Համբարձման ազնի հետեւեալ նուէրներն ընող Մեծապատիւ անձանց։

			Լիրա օսմանցի
Մեծ.	Եաղբճեան	Յակոբ էֆէնտի	50
»	Շիմշիրեան	Յոհաննէս »	10
»	Մուրատեան	Մ. Աւետիս »	2½
»	Ալիքսանեան	Մարտիրոս »	1
»	Սէֆէրեան	Սարգիս »	1
»	Ճարտարապ.	Նիկողոս »	1
»	Քիւրքճիպաշ.	Բարթող »	1
»	Պէկեան	Թադէոս »	1
»	Կիւլսէնկեան	Սարգիս եւ Սերոբէ »	5½
»	Պէշիրեան	Միքայէլ »	2
»	Ադզայնէ մը		½
»	Նորիկեան	Պետրոս »	3
»	Փափազեան	Ստեփան »	2
»	Ստամպուլլու.	Կարապետ եւ Բարսեղ »	1
»	Զարդարեան	Կարապետ էֆէնտի եւ եղբարք »	1
»	Նաքաշեան	Գրիգոր »	½
»	Խոպէնճեան	Յարութիւն »	1
»	Ունճեան	Պետրոս »	5
»	Նորատունկ.	Յակոբ »	5
»	Ադզայնէ մը		½
»	Ենովքեան	Ենովք եւ Արիկեան Արրահամ »	1
»	Սվաճեան	Սարգիս »	1
»	Մերէէքճու.	Յարութիւն »	1
»	Տէմիրճիպաշ.	Սեղրաք »	1
»	Կեսարացի	Ռէթէոնեան » ղ	55
»	Մնտիկեան	Պողոս » »	44

Ինչպէս վերոգրեալ Մեծ. նուիրատուաց՝ նոյնպէս եւ Միջագիրի բարեսէր ընկերութեան Մեծ. անդամոց հոգաբարձութիւնս չնորհակալութիւն կը յայտնէ, որք թատերական խաղ մը տալով, գոյացած հասոյթէն բաժին հանեցին Ազգ. հիւանդանոցի 37½ հատ արծաթ մէճիտիյէ։

10 յունիս 1870. Ա.Ա. Հոգ. Ազգ. Հիւանդանոցի
գրասեն. հիւան. (ԿԷ+)
Նոր խան թ 49

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ
ԹՐԱՄՎԷՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Կ. Պոլիս 30 մայիս 1870

« Տէր.

« Պատիւ ունիմք ծանուցանել ձեզ թէ 1869 օգոստոս 8/20 թուով կայսերական հրովարտակաւ Պարսն Քոնսուլ դանդէն Բարաբանովի տրուած արտօնութեան զօրութեամբ, եւ 1870 փետրուար 6/18 թուին կայսերական կառավարութեան հաւանութեամբը հաստատուած կանոնագրութեան համեմատ Անանուն ընկերութիւն մը հիմնուեցաւ.

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԹՐԱՄՎԷՅՍԱՑ Կ. ՊՕԼՍՈՑ անունով, որուն նպատակն է թրամվէյներ (ձիով քաշուած կառքերու երկաթուղիներ) հաստատել եւ Օմնիպուսներ (հասարակաց կառքեր) բանեցնել Կ. Պոլսոյ քաղաքին եւ արուարձանաց մէջ.

« Ընկերութեան դրամագլուխն է 400000 Օսմանեան լիրա 20000 բաժնի վրայ ամեն մէկը 20 լիրայէն։

« Ընկերութեան հիմնադիրներն են։
Պարոն Լէոբէ-Լէ Օրնման
Սուէէրէ Ժէնէրալ՝ Ադրէս Օրնման
Պ. Պ. Քամանդոս եւ Ընկ.

---

* Ֆերիօլ բնաւ չէր ամուսնացած։ Տիկին Ֆերիօլ իր եղբօրը կինն էր, որ փարիզի լաւագոյն ընկերութեանց մէջ կապրէր, եւ տէրութեան բարձրաստիճան անձանց վրայ մեծ ազդեցութիւն ունէր։ Այս կինը քոյրն էր անուանի Թանէն Արբային, որ կարդինալ, պետութեան պաշտօնեայ եւ Լիոնի արքեպիսկոպոս էր։ Անոնց քոյրն էր նաեւ այն հռչակաւոր եւ իր անկարդ վարուքը ճանչուած կրօնաւորուհին, որ Տիւպօյի սիրուհին էր, եւ Տէթուշ ասպետին հետ ալ ունեցած գաղտնի յարաբերութիւնովը Տ՚Ալամպէսի մայրն եղած էր։

Պ. Խրէլոնաւէ Եպէնոպ Զէյրաֆոս
Պ. Յովհ Զարէֆի Ե-
Պ. Քոնդրանդէն Քարաբանոս։

« Վարչական խորհուրդը կազմողներն են Օսմանեան կայսերական Պանքային անօրէններէն մէկը. Օսվէրթ Ժէնէրալ ը Լ'Անբիւ Սթօսմանի վարչական ժողովին անդամներէն մէկը. Պ. Ա. Քամենոս կոմսը, կամ եղբայրը Պ. Ն. Քամենոս, եւ առանց բացակայութեան ժամանակ զիրենք ներկայացնող Պ. Տ. Ֆէրնանտէզ. Պ. Խրիսթաքի Եպէնակ Զօղրաֆոս, Պ. Յովհ Զարիֆի եւ Պ. Քոնդանդէն Քարաբանոս։

« Ընկերութիւնը ստանաւորող ամէն դրութիւնները վարչական խորհրդոյ վերոյիշեալ անդամներէն մէկը պիտի ստորագրէ, տնօրէնին՝ Պ. Տ. Բէվիլաքիի հետ։ Հաճեցէք վաւերական ճանչել այս յայտարարութիւնը, եւ ընդունիլ մեր հատուկ յարգանաց հաւատացումն։

Ի դիմաց վարչական խորհրդոյ
ՆԱԽԱԳԱՀ
ՔՕՆԴՐԱՆԴԷՆ ՔԱՐԱԲԱՆՈՍ
Ստորագրութիւն Տնօրէնին
Տ. ԲԷՎԻԼԱՔԻ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԱՃԿԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

ԹՄՐԱԳՐԵՑ
ՊՕՂՈՍ Պ. ԳԱԼԸՊՃԵԱՆ
ԳԻՆ 10 ՂՇ

Միւհէնտիսեան տպարանի տաճկական նոր տառերով տպուած սոյն դասագիրքը ամէն հայ դրամատուաց քով կը գտնուի, որ կը բովանդակէ Օսմանեան տառերուն ղօրութեան ու կը-ցորդութեան կանոնները, ապրդի ոճով գործածական այլ եւ թայլ դրութիւններ, Օսմանեան լեզուի մէջ գործածուած արաբերէն համաձայնութեան կանոնները օրինակներով հանդերձ, կառավարութեան պաշտօնական տեղերն ու ատաղձները, եւ գրագրութեան վարժութիւն ընելու համար՝ պարունակած գրութեանց ձեւագիր կրկնութիւնը։

ԻԼԱՆ

Շերբէթի խայրիէ վաքօրլէրինին քահվէ օճաքլէրինաէ սաթըլան եյէ-ճէք վէ լէյճէք չէյլերին թարիֆաը։

Շ. ԻՐՔԷԹԻ ԽԷՑՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԷՒԵԿԻԺԱՄԵՐԸ
1870 ՅՈՒՆԻՍ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵ Ի'Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Վոսֆորէն Էջնող շրջենաւները

Ժամ. թիւ յողն.

11 30 Պէօյիւքտերէէն Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ր. Հիսար. Արնաւուտքէօյ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։
12 30 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտերէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ Սթէնիա. Էմիրկէն. Ր. Հիսար. Պեպէք. Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
11 45 Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիքթաշ. Գապաթաշ։
12 15 Պէյքօղ Բաշապահչէ. Զուպուղլու, Գանլըճա. Հիսար. Վանիքէօյ. Զէնկէլքէօյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։
1 Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։
1 30 Եէնիմահալլէ. Պէօյիւքտերէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկէն. Ր. Հիսար. Պեպէք. Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
2 15 Պէյքօղէն Բաշապահչէ, Գանլըճա, Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ Զէնկէլքէօյ, Պէյլերպէյի, Գուզկունճուք։
3 Եէնիմահալլէ. Պէօյիւքտերէ Թարապիա. Եէնիքէօյ. Սթէնիա. Էմիրկէն. Ր. Հիսար. Պեպէք. Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։
3 45 Պէօյիւքտերէ. Պէյքօղ. Բաշապահչէ. Զուպուղլու, Գանլըճա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Զէնկէլքէօյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։
4 Պէօյիւքտերէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Սթէնիա. Էմիրկէն. Ր. Հիսար. Պեպէք. Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
5 15 Պէօյիւքտերէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկէն. Ր. Հիսար. Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։
6 30 Եէնիմահալլէ. Պէօյիւքտերէ. Թարապիա. Պէյքօղ Եէնիքէօյ. Էմիրկէն. Գանլըճա. Ր. Հիսար. Գանտիլլի. Արնաւուտքէօյ. Պէյլերպէյի. Օրթաքէօյ. Գուզկունճուք. Իսկիւսար. Գապաթաշ
8 15 Եէնիմահալլէ. Պէօյիւքտերէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկէն. Ր. Հիսար. Պեպէք. Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։
8 30 Պէօյիւքտերէէն Պէյքօղ. Բաշապահչէ. Զուպուղլու. Գանլըճա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Զէնկէլքէօյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուքի. Իսկիւսար։
9 30 Պէօյիւքտերէէն Թարապիա. Պէյքօղ. Էմիրկէն. Պեպէք. Արնաւուտքէօյ. Պէյլերպէյի. Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։
10 Եէնիմահալլէ Պէօյիւքտերէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկէն. Ր. Հիսար. Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։
11 Պէօյիւքտերէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։

Կոստանդնուպոլիս մուտքերը

Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Թարապիա Պէօյիւքտերէ. Եէնիմահալլէ.
1 15 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Պեպէք. Հիսար. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտերէ։
1 30 Գապաթաշ. Իսկիւսար. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլերպէյի. Արնաւուտքէօյ. Գանտիլլի. Ր. Հիսար. Գանլըճա. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Պէյքօղ. Թարապիա. Պէօյիւքտերէ. Եէնիմահալլէ։
2 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ. Արնաւուտքէօյ. Հիսար. Էմիրկէն Եէնիքէօյ. Թարապիա Պէօյիւքտերէ։
2 15 Իսկիւսար. Գուզկունճուք. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Գանտիլլի. Հիսար. Գանլըճա. Զուպուղլու. Բաշապահչէ. Պէյքօղ. Պէօյիւքտերէ։
3 30 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Պեպէք. Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտերէ։
4 15 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Պէյքօղ. Թարապիա. Պէօյիւքտերէ. Եէնիմահ.
6 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Պէյլերպէյի. Արնաւուտքէօյ. Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտերէ։
7 30 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Պեպէք. Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտերէ Եէնիմահալլէ։
9 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Հիսար. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Թարապիա Պէօյիւքտերէ։
10 15 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչէշմէ. Արնաւուտքէօյ. Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտերէ. Եէնիմահալլէ։
10 Գուզկունճուք. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Հիսար. Գանլըճա. Բաշապահչէ. Պէյքօղ. Թարապիա. Պէօյիւքտերէ։
10 45 Գապաթաշ. Գուզկունճուք. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Գանտիլլի. Հիսար. Գանլըճա. Զուպուղլու. Բաշապահչէ. Պէյքօղ։
11 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնաւուտքէօյ. Պեպէք. Ր. Հիսար. Էմիրկէն. Սթէնիա. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտերէ։
11 30 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչէշմէ. Արնաւուտքէօյ։
11 30 Գուզկունճուք. Պէյլերպէյի. Զէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ։

Քահվէ	բարա	40
Լիմոնատայ	»	60
Շերպէթ	»	60
Չայ	»	60
Բահաթի լոքում	»	20
Աճի պատէմ	»	10
Կէվրէք	»	20
Բէյնիր	»	10
Ֆրանճէլա	»	20
Գարլըդ սույու	»	10
Աչի սու	»	5

Պալատէ մուրաքքամ ֆիյաթլէրուէն ղիյատէ աքճէ թալէպ խոէն օլսըղի հալտէ վերիլմէյիւպ խարէխանէյէ խապէր վերիլմէսի նիյաղ օլուր։

ԾՈՒՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Բրէվէզայի եւ Սալահօրինաւանայցները յանձնելու պայմանաւ կայսերական զինուորաց պիտոյից համար դնահատութեան դրուած բրինձը հօխան 100 փարայի, ալիւրը հօխան 99 փարայի եւ դարին դրիւը 17 1/2 ղուրուշի առաջարկուեցաւ։

Ցիշեալ արմտեայ վերջին դնահատութիւնը յունիս ամսոյս 15ին երկուշաբթի օրը պիտի կատարուի։

11 յունիս 1870
Ի Դուռն Սպարապետի

Այս—Դափուի եւ Ցէնէրի մէջտեղը յունայ Պասարիարքարանի դիմացը Ծովեղերեայ դեռին մը կայ ծախու 1660 կանդուն. Ծովեղրին կողմն ալ 400 կանդունի չափ դեռանին վրայ շէնք մը կայ քարաշէն։ Վարի դատիկնը երկու մաղազա ունի եւ վերը չորս սենեակ։ Ուղղը արդրոյս դրասենեակէն կրնայ տեղեկութիւն ստանալ։

Խմբագիր—Տնօրէն
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՕԼԻՍ ՁԻՆԵԼԻ ԽԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
13 ՅՈՒՆԻՍ

(ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԵՏ 100 ՖՈՒՐՈՒՇԷՆ)

Լոնտրա 3 ամիս զուրուշ	110	—110 1/4
Մարսիլիա » ֆրանք	22,85	—22,95

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
13 ՅՈՒՆԻՍ

Անգլ. լիրա զուրուշ	110	
Նաբոլէոն ոսկի »	87,16/40	
Իմպէրիալ ռուս »	89,10/40	
Բիրիմի »	51,25/40	
Հինգ ֆրանք »	—,—	
Հինգնոց »	102 5/8	
Պլինտ »	111	

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 13 ՅՈՒՆԻՍ

ԱՐՄՏԻՐ

Ցորեն կարմիր Պէսարապիա	32 1/2	— 33 1/2
» » Աղաղ	32 1/2	—33 »
» » Պալէքիր	32	—33
» » Գուրկաղ	31	—32 »
» » Թէքիրտաղ	31	—32
կակուղ Աղաղ	30	—31 »
» » Պէսարապիա	30	—31 »
Կիրքա Թունա	30	—31 »
Ցորեն կակուղ Գուրկաղ	29	—31
» » Վառնա	29	—31
» » Պալէքիր	29	—31
Եղիպտացորեն Թունա	15 1/2	—
» Անատոլ.		
Գարի Թունա	13	—
» Անատոլ.	12 1/4	—

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ
ԽՈԶԱԿ ՁՈՐ

Պուրսա	ղուրուշ	
Անատոլու	»	
Քօլոս	ֆրանք	ապրանք չկայ
Էմիրնէ	»	
Ծակած	»	

ԲԱՄՊԱԿ

		ղուրուշ
Կէյվէ	հօխա	10 1/4 —
Իզմիր	»	12 —
Ատանա	»	10 1/2 —
Պարսկաստան	»	9 —
Վրաստան	»	9 1/4 —

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	հօխա	10 1/2 —
» չլուացուած	»	7 —
Ռումէլի լուացուած	»	11 1/2 —
» չլուացուած	»	8 —
Վրաստան լուացուած	»	—
» կէս լուացուած	»	16 —
» չլուացուած	»	22 —
Տոպրոճա	»	8 1/2 —
Լակի Շէհիր	»	6 1/2 —

ՄԱԶ

Պարսկաստան	հօխա	11 1/2 —
Անատոլու	»	10 1/2
Ճերմակ	»	6 —

ՃԷՑՐԻ

Դաշտերի Ա. տեսակ	հօխա	15 1/4 — 16
» Բ. »	»	15 —
Լինկիւրիւ »	»	16 1/2 —
Թոզատ »	»	13 1/2 — 14
Աքչէր »	»	11 — 13
Եօզղատ »	»	11 — 14
Զօրում	»	11 — 12

ԹԻՖԹԻՐ

Լինկիւրիւ	հօխա	50 — 51
Դասստամալ	»	48 — 50
Պէյբազար	»	50 — 51
Զէրքէզ	»	48 — 50
Վան	»	27 —

ԱՑԾԻՄՈՐԹ

Ամասիա	7 — 8 1/2	կասր մէկ 0. Լ.
Եօզկատ	» » »	»
Սիվաս	» » »	»
Էրզրում	» » »	»
Դայսէրի	» » »	»

ՁԷԹ

Մուտանիա	հօխա	8 1/4 —
Այվալը	»	8 1/4 —
Սաքըզ	»	10 —
Միտիլլի	»	8 —
Պղինձ Թոզատ երկրին մէջ		9 1/4 — 10
Սալէպ Դասթամոլ	հօխա	18 — 22
Աֆիոն	»	350 — 400
Քիմիրէ	»	22 — 28
Սուսամ	»	4 1/2 —
Կատատա Ընատ.	Քիլէ	—
» Ռումէլի	»	—
Մհատաքս Պարսկ. Ըչյա	»	50 — 66

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		ղուրուշ
Խահվէ Ըլիսա. տեսակ 100	հօխ.	850 — 900
« Բ. »	»	730 — 820
Եէմէն	»	16
Շաքար փոչի Անգղ. կնդ.		240 — 245
» » Գաղղ.	»	240 — 243
» գլուխ Գաղղ.	»	282 — 300
Չայ Բոնկո	հօխան	24 — 24
» Բէյքօ ծաղիկ	»	56 — 65
Անադ գալայ	կնդ.	880 լիր. 900
Պղպեղ (պիպէր)	հօխա	7 1/2 —
Լեղակ չիվի ա Պէնկալա	»	118 — 130
» » Մատրաս	»	150 — 160
Զինք տախտ. 100	հօխա. Ֆր.	107 — 110
Երկաթ ձողաձեւ		60 —
» տախտակ		72 —
» բեւեռոցաւ		70 —
Բարֆիձա		87 —
Բրինձ Իտալիոյ 100	Ֆիլ. Ֆր.	37 — 38 1/2
Կարագ եղ Ռուսիոյ	ղրշ.	13 1/2 —
Խավիար	»	21 — 24